

Eskiden beri Arnavutluk'a ve Arnavutluk Emek Partisi (AEP) yandaşlarına şaşırırdım. Enver Hoca'dan hareketle Hocacılar olarak bilinen bu kesime şu nedenle şaşırırdım:

Arnavutluk'un nüfusu o yıllarda 2,5 milyon idi. Herhangi bir alanda dünya çapında tanınmış özelliği bulunmayan bir ülke ama hem SSCB'yi ve hem de Çin Halk Cumhuriyeti'ni sosyal emperyalist ya da revizyonist olarak görüyordu.

AEP sosyalist harekette kayda değer bir etki yaratamadı. Çok sayıda ülkede AEP taraftarları marjinal bile değildi; bizdekiler hariç. AEP'nin en fazla yandaşı Türkiye'de idi özellikle Halkın Kurtuluşu bünyesinde toplanmıştı. Başka örgütler de vardı ama sayıca azdılar ve adlarını da tam hatırlamıyorum. Her durumda Halkın Kurtuluşu'nun taraftar sayısı AEP'nin üye sayısından fazlaydı.

Bu durumu politik değil psikolojik temelde açıklamak gerekir. HK'liler önce Çin Komünist Partisi taraftarıydı. Bu parti 1970'li yıllarda çizgi değiştirerek SSCB'yi ABD'den daha büyük düşman görmeye başladı. Ardından Mao, Nixon ile görüştü. Mao'nun ölümünün ardından Çin'in ABD'ninkiler başta olmak üzere dış yatırımlara açılması Mao zamanından başlar. TKP/ML'lilerin sandığı gibi Çin'in kapitalizme yönelmesi Deng Xiaoping ile değil, daha önce başlamıştı. Mao bu yolun hazırlığını yapmıştı denilebilir.

HK baktı ki Çin'in savunulacak tarafı kalmadı, kendisine boş yer aradı ve Arnavutluk'u buldu.

Çin tarihi ile ilgili olarak yapılan araştırmalarda neredeyse ortak denilebilecek bir saptama vardır: Dünyanın bu en kalabalık ülkesi yıllarca yarı sömürge oldu ve aşağılandı. Çin'i bu durumdan ancak marksizm kurtarabilirdi ve zaten dönemin bütün sömürge kurtuluş savaşları da ya marksistti ya da marksizme yakındı.

Savaş bitti, bağımsızlıklarını kazandılar, bir dönem eski çizgilerinde gittiler ve baktılar ki

zorlanıyorlar, yavaştan kapitalizme yöneldiler.

Sömürge kurtuluş savaşı veren bütün diğer ülkelerde olduğu gibi Çin'de de olduğu kadar sosyalizmden kapitalizme geçiş büyük iç kavgalar olmadan gerçekleşti.

Kimilerine göre "devrim geriye döndü"... İyi anladık ama halk da bunu kabul etmeye hazırды.

Çin Halk Cumhuriyeti 1949'da kuruldu ve daha önce halk ordusu 20-25 yıl bulunduğu bölgelerde köylüleri sosyalizm yolunda eğitmişti. Sonra bağımsızlık kazanıldı, ülke kuruldu. Tarımda kolektifleştirme ve SSCB'yi taklit eden hızlı sanayileşme hamlesi başlatıldı. Çin, SSCB olmadığı için hızlandırılmış sanayileşmenin ağırlığını kaldıramadı; Stalin dönemini taklit etmesi değil, özgün yol bulması gerekirdi.

Bunu yapmak yerine SSCB'yi baş düşman ilan etti, bu arada Kültür Devrimi denilen adıyla içeriği birbirine hiç uymayan bir uygulama geldi. Deng Xiaoping de bu devrim sırasında mahkum edilen parti üst düzey kadrolarındandır.

Maoculararın iddiasına göre kitle burada da eğitildi ve ardından itiraz edilmeden kapitalizme dönüldü...

Çin Komünist Partisi kendisini halen marksist olarak görmekte ve sosyalizmi inşa ettiğini savunmaktadır. Kendisinden başka inanan yoktur, orası ayrı...

Birkaç yıl önce zenginlerin de partiye üye olabilecekleri karara bağlandı.

İnsan ister istemez soruyor: sosyalizm buysa, o zaman kapitalizm nedir?

Küba başka bir yol izledi...

Ülke sanayileşmedi ve bunu yapabilmesi de neredeyse mümkün değildi. Durumlarını gerçekçi değerlendirdiler ve hırslı sanayileşme programı yerine tıp konusunda uzmanlaşmaya çalıştılar. Çok sayıda doktor yetiştirdiler, ilaç ürettiler, tedavi imkanlarını genişlettiler.

Bugün durumu görüyorsunuz. 11 milyonluk Küba tıpta dünya çapında ülkelerden bir tanesidir ve çok sayıda ülkeye doktor göndermektedir. Latin Amerika ülkelerine de –İspanyolca eğitim yapılanlara- öğretmen göndermektedir.

Enver Hoca kişi putlaştırmasının önemli örneklerinden birisidir ve bu haliyle de ülkemiz insanının ve devrimcilerinin yapısına uygundur. Biz Osmanlı'dan beri hep "şef" toplumu olduk.

Fidel Castro ise bunu yapmadı. Ülkede her yerde adı ve anıtı olan iki kişi vardır: Jose Marti ve Che Guevara.

Jose Marti sosyalist olmamakla birlikte sol görüşlü bir insandır ve Küba kurtuluş savaşında hayatını kaybetmiştir. Che'yi ise biliyorsunuz...

Castro ölümünden önce adına anıt dikilmemesini ve değişik yerlere adının verilmemesini istedi.

Hiç gerek yok; Castro'nun yaptıkları konuşur, kendisinin konuşması gerekmez.

Küba küçük bir ülkedir ve bu nedenle de Küba deneyini genelleştirmemek gerekir. Bu durum Küba'nın farklı bir sosyalizmin mümkün olabileceğini gösterdiği gerçeğini ortadan kaldırmaz. Aynı anlayış, şüphesiz biraz değişerek, farklı ülkelerde de uygulanabilir.

Sosyalistler iktidara geldikten sonra kamulaştırmaların ardından ağır sanayiye yönelik hızlı bir kalkınmaya yönelecekler...

Bu eskidendi. Ağır sanayi –ki Stalin zamanında demir-çelik sanayisi olarak bilinirdi- yok artık, eski önemi kalmadı. Küba örneğinin de gösterdiği gibi hızlı sanayileşme sosyalizm için şart değildir. Üretici güçlerin gelişmesinde kapitalizme yetişmek ve onu geçmek şart değildir.

Çin'in kapitalizme açılması önce ucuz emek gücü temelinde gerçekleşti ve bununla sınırlı olmasa bile halen önemi bulunmaktadır. Çin bunu yapabilir çünkü 1,6 milyar nüfusu bulunuyor; Küba bunu istese bile yapamazdı; 11 milyon nüfus ile önemli bir ucuz emek gücü ülkesi olamazsınız.

Vietnam 70 milyon nüfusuyla bunu yapıyor ve özellikle cep telefonu montajında uzmanlaşmış durumdadır. Geçen yıl Davos zirvesine katılan ve bir konuşma yapan Vietnam başbakanı 4.0 olarak anılan yeni sanayi devriminin ekonomik olduğu kadar sosyal bir devrim olduğunu belirtmişti. Toplumsal yapı değişecek, çok sayıda kişi işini kaybedecek, bunların yerine başka işler çıkacak... Tıpkı 1980'lerdeki bilgisayarlaşma devrimindeki gibi... Vietnam da ucuz işgücü ülkesi olmaktan kurtulmayı planlıyor çünkü buna güvenilmez. Ucuz işgücünün yaptığı işleri artan oranda makineler yapıyor. Vietnam da Çin'in yolundan gitmeyi planlıyor ama yapar ya da yapamaz, göreceğiz.

Sadece geleceğin kapitalizmde değil, geleceğin sosyalizmde de başka özellikler ortaya çıkıyor

Farkında olmakta yarar vardır...